

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΧΝΟΒΙΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ (ΜΑΧΝΟΒΤΣΙΝΑ)

Μαχνοβίτες

Μια συνοπτική παρουσίαση της ιστορίας του Μαχνοβίτικου Κινήματος (Μαχνοβτσίνα) που μεταφράσαμε από το "Αναρχισμός: Από τη θεωρία στην πράξη" του Ντανιέλ Γκουερίν. Οι πηγές του είναι κυρίως από την ιστορική καταγραφή του Πήτερ Αρσίνωφ. Εκτιμώντας ότι υπάρχουν αρκετά κενά στην ιστορική μνήμη των Αναρχικών συντρόφων σχετικά με το Μαχνοβίτικο Κίνημα, δημοσιεύουμε αυτό το απόσπασμα ενώ κανονικά υπήρχαν άλλες προτεραιότητες στη μεταφραστική δουλειά της ομάδας μας. Οι σημειώσεις-υπογραμμίσεις είναι δικές μας.

Ήταν σχετικά εύκολο (σ.μ. για τους Μπολσεβίκους) να εκκαθαριστούν οι μικροί, αδύνατοι πυρήνες των Αναρχικών στις πόλεις, αλλά τα πράγματα ήταν διαφορετικά στην Ουκρανία, όπου ο αγροτοπρολετάριος **Νέστορας Μάχνο** είχε δημιουργήσει μια ισχυρή αναρχική οργάνωση αγροτών, οικονομική και στρατιωτική. Ο Μάχνο, ένα παιδί φτωχών Ουκρανών αγροτών ήταν είκοσι ετών το 1919. Σαν παιδί, είχε ζήσει την επανάσταση του 1905 και έγινε αργότερα Αναρχικός. Το Τσαρικό καθεστώς τον **συνέλαβε** και τον **καταδίκασε σε θάνατο**, που τελικά μετατράπηκε σε φυλάκιση οκτώ ετών, που εξέτησε κατά το μεγαλύτερο διάστημα αλυσσοδεμένος στη φυλακή *Butyrki*, το μόνο "σχολείο" που παρακολούθησε ποτέ. Κάλυψε τουλάχιστον κάποια από τα κενά στην εκπαίδευσή του με τη βοήθεια ενός συνκρατούμενου συντρόφου, του **Πήτερ Αρσίνωφ** ([φωτ. 1](#)).

Αμέσως μετά από την **Οκτωβριανή επανάσταση**, ο Μάχνο πήρε πρωτοβουλία στην οργάνωση των μαζών των αγροτών σε μια αυτόνομη περιοχή, ακτίνας κατά προσέγγιση 400 μέχρι 480 μιλίων, με επτά εκατομμύρια κατοίκους. Στο Νότο τα σύνορά της έφταναν στη θάλασσα στον λιμάνι Berdyansk, με κέντρο την **Gulyai-Polye**, μια μεγάλη πόλη 20-30.000 ανθρώπων. Μια παραδοσιακά επαναστατική περιοχή που είχε βιώσει τις βίαιες ταραχές του 1905 ([φωτ. 2](#)).

Η ιστορία άρχισε όταν επέβαλε ο Γερμανικός και Αυστριακός στρατός κατοχής ένα δεξιό καθεστώς που βιαζόταν να επιστρέψει στους προηγούμενους ιδιοκτήτες τους τα εδάφη που είχαν καταληφθεί από τους επαναστατημένους αγρότες. Οι εργάτες γής ξεσηκώθηκαν σε μια ένοπλη άμυνα των πρόσφατων κατακτήσεών τους. Αντιστάθηκαν στην αντίδραση αλλά και την πρόωγη παρείσφρηση των Μπολσεβίκων κομισάριων και τις υπερβολικές επιβολές τους. Αυτό το απέραντο "**Μη-Κράτος**" ήταν εμπνευσμένο από έναν "εραστή της δικαιοσύνης", ένα είδος αναρχικού "Ρομπέν των Δασών", τον αποκαλούμενο από τους αγρότες "**Πατέρα**" Μάχνο. Ο πρώτος ένοπλος άθλος του ήταν η κατάληψη της Gulyai - Polye στα μέσα Σεπτεμβρίου του 1918. Η ανακωχή της 11ης Νοεμβρίου εντούτοις, οδήγησε στην απόσυρση των Αυστρο-Γερμανικών δυνάμεων κατοχής, και έδωσε στο Μάχνο μια μοναδική ευκαιρία να ενισχύσει τις προμήθειές του σε πολεμοφόδια, όπλα και στρατιωτικό εξοπλισμό.

Για πρώτη φορά στην ιστορία, οι αρχές του **ελευθεριακού κομμουνισμού** εφαρμόστηκαν στην απελευθερωμένη Ουκρανία, και τέθηκε σε ησχύ η αυτοδιαχείριση όσο ήταν δυνατό αυτό στις συνθήκες του εμφύλιου πολέμου.

Οι αγρότες ενώθηκαν σε "**Κομμούνες**" ή σε "**Σοβιέτ Ελεύθερων Εργατών**"([φωτ.3](#)) και όργωναν από κοινού το έδαφος για το οποίο είχαν πολεμήσει τους προηγούμενους

ιδιοκτήτες. Αυτές οι ομάδες τήρησαν τις αρχές της **ισότητας** και της **αδελφότητας**. Κάθε άνδρας, γυναίκα και παιδί έπρεπε να εργάζεται ανάλογα με τη δύναμή του, και οι σύντροφοι που εκλέγονταν προσωρινά σε διευθυντικά πόστα, επέστρεφαν μετά τη θητεία τους στην κανονική εργασία τους μαζί με τα υπόλοιπα μέλη των κοινοτήτων.

Κάθε **Σοβιέτ** (σ.μ.Ελεύθερο Σοβιέτ) ήταν απλά ο εκτελεστής της θέλησης των αγροτών στην περιοχή που το εξέλεξαν.

Οι μονάδες παραγωγής συνενώθηκαν σε **Ομοσπονδίες** ανα περιοχές, και οι Ομοσπονδίες σε **Ενώσεις**. Οι Ενώσεις συνενώθηκαν σε ένα γενικό οικονομικό σύστημα βασισμένο στην κοινωνική ισότητα, ανεξάρτητα από οποιοδήποτε πολιτικό κόμμα. Κανένας πολιτευόμενος δεν επέβαλε τη θέλησή του στους υπόλοιπους με το πρόσχημα της δύναμης του **Σοβιέτ**. Τα μέλη έπρεπε να είναι αυθεντικοί εργαζόμενοι στην υπηρεσία των εργαζομένων μαζών.

Όταν οι Μαχνοβίτες κατεύθαναν σε μια περιοχή αναρτούσαν αφίσες που έγραφαν:

"Οι εργάτες και οι αγρότες είναι πιά ελεύθεροι, και μη υπαγόμενοι σε οποιοδήποτε περιορισμό. Εξαρτάται από τους εργάτες και τους αγρότες πως θα ενεργήσουν, πως θα αυτο-οργανωθούν, πως θα συμφωνήσουν μεταξύ τους για όλες τις πτυχές της ζωής τους, όπως οι ίδιοι νομίζουν ... Οι Μαχνοβίτες δεν μπορούν να δώσουν τίποτα περισσότερο από κάποιες συμβουλές και ενίσχυση... Σε καμία περίπτωση αυτοί δεν μπορούν ούτε επιθυμούν να κυβερνήσουν." [1]

Όταν, το 1920, όταν οι άνθρωποι του Μάχνο παρουσιάστηκαν για να διαπραγματευτούν με τους Μπολσεβίκους, το έκαναν σαν ίσος προς ίσο, και σύναψαν μια εφήμερη συμφωνία μαζί τους, στην οποία επέμειναν να προστεθεί το ακόλουθο παράρτημα: *"Στην περιοχή που καταλαμβάνεται από το στρατό των Μαχνοβιτών, οι εργάτες και οι αγρότες είναι ελεύθεροι να δημιουργίσουν δικούς τους θεσμούς, στα πλαίσια μιας οικονομικής και πολιτικής αυτοδιοίκησης. Αυτές οι κοινότητες θα είναι αυτόνομες και ομοσπονδιακά συνδεδεμένες με συμφωνίες με τα όργανα της κυβέρνησης των Σοβιετικών Δημοκρατιών"*. Οι μπολσεβίκοι διαπραγματευτές ήταν τρομερά διστακτικοί και τελικά αποσύνδεσαν το παράρτημα από τη συμφωνία προκειμένου να μην το αναφέρουν στη Μόσχα όπου φυσικά θα ήταν θεωρητικά *"απολύτως απαράδεκτο"*. [2]

Μια από τις σχετικές αδυναμίες του κινήματος των Μαχνοβιτών ήταν η **έλλειψη ελευθεριακών διανοούμενων**, αλλά κάλυπτε κάπως το κενό η αλληλεγγύη από το εξωτερικό. Αυτή εκφράστηκε αρχικά από τους Αναρχικούς **Κλαρκώφ** και **Κούρσκ** που εμπνεύστηκαν από το **Voline** (φωτ.4) οι οποίοι είχαν στήσει μια οργάνωση που ονομαζόταν **Nabat** (ο κώδωνας κινδύνου) το 1918.

Το 1919 οργανώθηκε ένα συνέδριο στο οποίο ξεκαθάρισαν: *"ρητά και κατηγορηματικά αντιτασόμαστε σε οποιαδήποτε μορφή συμμετοχής στα Σοβέτ, τα οποία έχουν γίνει ένα καθαρά κομματικό σώμα που οργανώνεται πάνω σε μίαν αυταρχική, συγκεντρωτική, κρατιστική βάση"*. Η κυβέρνηση των Μπολσεβίκων θεώρησε αυτήν την δήλωση ως κύρηξη πολέμου και το Nabat αναγκάστηκε να σταματήσει όλες τις δραστηριότητές του. Αργότερα τον Ιούλιο, ο Voline φτάνει στην έδρα του Μάχνο και συναντιέται με τον Πήτερ Αρσίνωφ για να πάρει την ευθύνη του πολιτιστικού και εκπαιδευτικού σκέλους του κινήματος. Προήδρευσε στο συνέδριο που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο στο Alexandronsk, όπου υιοθετήθηκαν οι **"γενικές διατριβές"** που καθορίζουν το δόγμα των **"Ελεύθερων Σοβιέτ"**.

Σ'αυτά τα συνέδρια συμμετείχαν αγρότες και εκπρόσωποι των ανταρτών. Στην πραγματικότητα, η πολιτική οργάνωση ήταν μια προέκταση της οργάνωσης του στρατού των εξεγερμένων αγροτών, που εφάρμοζε αντάρτικη τακτική.

Αυτός ο στρατός ήταν εντυπωσιακά ευκίνητος, καλύπτοντας τουλάχιστον 160 μίλια την ημέρα, χάρις όχι μόνο το ιππικό του αλλά και το πεζικό του, το οποίο ταξίδευε σε ελαφρά ιππήλατα κάρρα με ελατήρια (φωτ.5). Αυτός ο στρατός οργανώθηκε σε συγκεκριμένη **ελευθεριακή, εθελοντική βάση**. Το σύστημα της εκλεγμένης διοίκησης εφαρμόστηκε σε όλα τα επίπεδα και όλοι συμφωνούσαν να πειθαρχούν στους εκλεγμένους.

Οι κανόνες των τελευταίων καταρτίζονταν από τις επιτροπές των ανταρτών, κατόπιν επικυρώνονταν από τις γενικές συνελεύσεις και ελέγχονταν αυστηρά από όλους.

Οι μιλήσιες του Μάχνο δημιούργησαν κάμποσα προβλήματα στους στρατούς των Λευκορώσων που επιχειρούσαν στην περιοχή. Οι μονάδες των μπολσεβίκων Κόκκινων φρουρών, από την άλλη μεριά, δεν ήταν και πολύ αποτελεσματικές. Πολέμησαν μόνο κατά μήκος των σιδηροδρόμων και δεν απομακρύνονταν ποτέ από τα θωρακισμένα τραίνα τους, στα οποία αποσύρονταν όταν συναντούσαν αντίσταση, μερικές φορές χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους όλους τους πολεμιστές που άφηναν πίσω τους. Το γεγονός αυτό δεν ενέπνεε αρκετή εμπιστοσύνη στους αγρότες που ήταν άοπλοι και απομονωμένοι στα χωριά τους, στο έλεος των αντεπαναστατών. Ο Αρσίνωφ σαν ιστορικός του Μαχνοβίτικου κινήματος, έγραψε ότι *"η τιμή της καταστροφής της αντεπανάστασης του Ντένικιν το φθινόπωρο του 1919 οφείλεται κυρίως στους αναρχικούς αντάρτες"*.

Αλλά αφότου είχαν απορροφηθεί οι μονάδες των Κόκκινων φρουρών στον Κόκκινο στρατό, ο Μάχνο επέμενε να αρνείται να τεθεί ο στρατός του υπό τις διαταγές του επικεφαλής του Κόκκινου στρατού, του **Τρότσκι**. Ο μεγάλος επαναστάτης Τρότσκι μετά απ'αυτό θεώρησε σκόπιμο να επιτεθεί στο Μαχνοβίτικο κίνημα. Στις 4 Ιουνίου 1919, συνέταξε μια διαταγή **απαγορεύοντας το προσεχές συνέδριο των Μαχνοβιτών**, κατηγορώντας τους σαν στασιαστές ενάντια στη Σοβιετική δύναμη στην Ουκρανία. Χαρακτήρισε τη συμμετοχή στο συνέδριο ως πράξη **"εσχάτης προδοσίας"** και απαίτησε τη σύλληψη των συνέδρων. Αρνήθηκε να εξοπλίσει τους Μαχνοβίτες αντάρτες, αποτυγχάνοντας στο καθήκον του να τους ενισχύσει, τους κατηγόρησε στη συνέχεια για **"λιποταξία"** και ότι αφέθηκαν να χτυπηθούν από το μέτωπο των Λευκορώσων. Η ίδια μέθοδος υιοθετήθηκε δεκαοχτώ χρόνια αργότερα από τους Ισπανούς **Σταλινικούς** ενάντια στις ταξιαρχίες των Αναρχικών (σ.μ. όπως επίσης και αρκετών Τροτσκιστών πιστών στην επανάσταση).

Οι δύο στρατοί, εντούτοις, ξαναήρθαν σε συμφωνία σε άλλες δύο περιπτώσεις, όταν εμφανίστηκε ξανά κίνδυνος επέμβασης της αντεπανάστασης και οι συνθήκες απαιτούσαν να ενεργήσουν από κοινού. Στην πρώτη περίπτωση το Μάρτη του 1919, ενάντια στο Ντένικιν,στη δεύτερη κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού και του φθινοπώρου του 1920 ενάντια στην απειλή των δυνάμεων των Λευκορώσων του Wrangel, που **καταστράφηκαν τελικά και οριστικά από τους Μαχνοβίτες**. Αλλά μόλις πέρασε ο κίνδυνος, ο Κόκκινος στρατός, επέστρεψε στις **εχθροπραξίες ενάντια στους αντάρτες του Μάχνο**, οι οποίοι φρόντιζαν να ανταποδίδουν κάθε χτύπημα που δέχονταν.

Στα τέλη Νοεμβρίου του 1920 οι κάτοχοι της εξουσίας το παρατράβηξαν τόσο, ώστε έστησαν μια **παγίδα**: οι Μπολσεβίκοι προσκάλεσαν τους αξιωματικούς του **Μαχνοβίτικου στρατού της Κριμαίας** να συμμετάσχουν σε ένα στρατιωτικό συμβούλιο. Εκεί, **συνελλήφθησαν αμέσως από την Τσέκα, την κομματική αστυνομία και τουφεκίστηκαν ενώ οι αντάρτες τους αφοπλίστηκαν**. Συγχρόνως **εξαπέλυσαν κανονική επίθεση ενάντια στην πόλη Guljaj-Polye**. Ο όλο και περισσότερο άνισος αγώνας ανάμεσα στους ελευθεριακούς και τους εξουσιαστές συνεχίστηκε για άλλους **εννέα μήνες**. Τελικά επεκράτησαν οι πιό πολυάριθμες και καλύτερα εξοπλισμένες δυνάμεις και ο Μάχνο έπρεπε να τερματήσει τον ένοπλο αγώνα. Κατόρθωσε να αποσπάσει άσυλο στη Ρουμανία τον Αύγουστο του 1921, και λίγο αργότερα στο Παρίσι, όπου πέθανε πολύ αργότερα [3] από τις αρώστιες και την ανέχεια [4]. Αυτό ήταν

το τέλος της επικής ιστορίας της Μαχνοβσίνα. Σύμφωνα με τον Πήτερ Αρσίνωφ, ήταν το πρωτότυπο ενός αυτόνομου κινήματος εργατικών μαζών και ως εκ τούτου μια πηγή μελλοντικής έμπνευσης για τους εργαζομένους του κόσμου.

Ντανιέλ Γκερέν απόσπασμα από το "Αναρχισμός: Από τη θεωρία στην πράξη".

[1] [Το Μανιφέστο του στρατού της Ουκρανίας \(Μαχνοβσίνα\)](#).

[2] Οι Μαχνοβίτες πληροφορήθηκαν πολύ αργότερα ότι τελικά δεν είχε γίνει δεκτό το παράρτημα της συμφωνίας τους (αφού δεν έφτασε ποτέ στη Μόσχα), έτσι, υπήρξαν περιπτώσεις που τόσο οι πηγές των Αναρχικών όσο και των Μπολσεβίκων υποστήριζαν ότι είχε δοθεί η "άδεια" του Κρεμλίνου για την λειτουργία των Ελεύθερων Σοβιέτ στην Ουκρανία. Στην πραγματικότητα, οι Μπολσεβίκοι τα ανέχτηκαν επειδή δεν μπορούσαν να κάνουν αλλιώς.

[3] Στο Παρίσι ο Μάχνο ([φωτ.6](#)) συνέχισε τους αγώνες του για την παγκόσμια ελευθερία και τον γνήσιο σοσιαλισμό που οραματίστηκε. Συναντιόταν συχνά με γνωστούς αναρχικούς της Ευρώπης, τον Μπέργκερ, τον Ντουρούτι, το Μαλατέστα και άλλους. Συμμετείχε στην προσπάθεια για την σύνταξη μιας "[Πλατφόρμας Αναρχικής Οργάνωσης](#)" προκειμένου να ενωθούν οι ανα τον κόσμο Αναρχικοί σε έναν κοινό ταξικό αγώνα. Η "Πλατφόρμα" έγινε πρόχειρα και κάτω από πίεση, με αποτέλεσμα να έχει πολλά λάθη και ανακρίβειες που δέχτηκαν εποικοδομητική κριτική από πολλούς συντρόφους, μπορούμε να πούμε ότι ακόμα περιμένει να αποκτήσει την τελική της μορφή. Ο ίδιος ο Μάχνο όμως παρέμεινε μέχρι τέλους πιστός στις αρχές του και σε κάθε περίπτωση που χρειάστηκε, οι Αναρχικοί σύσσωμοι στάθηκαν αλληλέγγυοι στο πρόσωπό του. Προφητική αποδείχτηκε επίσης η "Ανοιχτή Επιστολή προς τους Ισπανούς Αναρχικούς" που έγραψε το 1931.

[4] Η φτώχεια και η ανέχεια του Μάχνο που δεν έπαψε ποτέ να βρίσκεται υπό διωγμό για τους αγώνες του, "σατυρίστηκε" με τον πιο χυδαίο τρόπο από δεξιούς και Μπολσεβίκους καλοπληρωμένους λασπολόγους στην υπηρεσία της μιάς ή της άλλης εξουσίας.